

IZOBRAŽEVANJE

Darja Kolar IZOBRAŽEVALNI DOGODKI IN OBJAVE V LETU 2023

Leto 2023 bo zabeleženo kot aktivno leto na področju izobraževanja. Pod vodstvom Uroša Kunaverja smo uspešno izvedli jamarško šolo, ki je potekala od začetka marca do konca maja lanskega leta. Nanjo se je prijavilo štirinajst tečajnikov, po obeh izpitnih rokih pa jo je uspešno zaključilo dvanajst. Prvi izpit smo izvedli maja na previsnih plezalnih stenah v Gorjah. Lokacija se je izkazala za primerno mesto v primeru večdnevnega dežja po vsej državi. Omeniti gre, da smo se opremljevalci soočili s težavami z opremljanjem poligona, nič lažjo nalogo pa niso imeli niti tečajniki. Potek drugega roka izpita je potekal na nam zelo dobro znani lokaciji v Rakovem Škocjanu. Slednjega smo izvedli v začetku decembra, hkrati pa smo v istem dnevu organizirali tudi tradicionalno jesensko izpopolnjevanje. Namen izpopolnjevanja je bil osvežitev znanj jamarške tehnike in vaja iz tovariške pomoči. Poleg osnovnih manevrov smo na koncu izobraževanja pokazali tudi nekaj naprednejših. Z namenom deljenja znanja, izobraževanja širše publike, spodbujanja debate in povezovanja jamarjev iz različnih društev med sabo se na društvu trudimo vsak mesec organizirati predavanja z raznolikimi temami, povezanimi z jamarstvom. V lanskem letu smo v ta namen organizirali sedem predavanj, ki so potekala v živo na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete v Ljubljani. Poleg tega pa se tudi sami velikokrat odzovemo na povabila za predavanja, s katerimi naši člani predstavijo aktivnosti in raziskovanje našega društva tudi drugod.

POVZETKI PREDAVANJ

Projekt eKataster jam in novosti, Matic Di Batista, 31. januar 2023

Po zadnjem predstavitvenem predavanju funkcionalnosti eKatastra se je zgodilo veliko. Celotna implementacija je bila spremenjena do te mere, da je sedaj dodajanje novih in popravljanje obstoječih

funkcionalnosti precej enostavnejše. Zaradi razširitve ekipe je posledično kup novih »bonbončkov«, ki omogočajo enostavnejše dokumentiranje novih in pregled obstoječih jam. Na predavanju je Matic Di Batista predstavil novosti, ki so verjetno ostale skrite, če se niste poglobili v uporabo. Z novim eKatastrom lahko zdaj delite svojo lokacijo na terenu drugim članom vaše ekscurzije. Poleg tega vam eKataster sedaj lahko sporoči, ko nekdo doda ali spremeni nekaj, kar spremljate,

na njem pa lahko tudi preverite trenutno radarsko sliko padavin. Predstavil je tudi novost vizualizacije 3D terena željenega območja z namenom identificiranja potencialnih novih vhodov in to kar iz udobnosti domačega kavča.

Kras in jame odkrite pri gradnji 2TDK, Mitja Prelovšek, 7. marec 2023

Gradnja 2. tira med Divačo in Kopro (2TDK) poteka v zgornjem delu večino- ma v apnencih, v katerih se poleg območij

300 metrov pod površjem: Novo najdišče triasnih polžev pod Toscem

Mitja Prelovšek, Anže Tesovnik, Špela Borke

Zbirna poljica fena iz triasnih plasti jame Brezno pod Toscem:

- 1 - Purguriosites sp.
- 2 - Trapsyrrites cf. depressa
- 3 - Sphaerites sp.
- 4 - Sphaerites sp.
- 5 - nedoločeni polji
- 6 - nedoločeni polji
- 7 - nedoločeni polji

Projekti in javni dogodki na Toscu septembra in oktobra 2023:

Septembra 2023 so organizirali tradicionalno jesensko izpopolnjevanje jamarjev na Toscu septembra in oktobra 2023. Namen izpopolnjevanja je bil osvežitev znanj jamarške tehnike in vaja iz tovariške pomoči. Poleg osnovnih manevrov smo na koncu izobraževanja pokazali tudi nekaj naprednejših. Z namenom deljenja znanja, izobraževanja širše publike, spodbujanja debate in povezovanja jamarjev iz različnih društev med sabo se na društvu trudimo vsak mesec organizirati predavanja z raznolikimi temami, povezanimi z jamarstvom. V lanskem letu smo v ta namen organizirali sedem predavanj, ki so potekala v živo na Oddelku za biologijo Biotehniške fakultete v Ljubljani. Poleg tega pa se tudi sami velikokrat odzovemo na povabila za predavanja, s katerimi naši člani predstavijo aktivnosti in raziskovanje našega društva tudi drugod.

manjše zakraselosti pojavljajo tudi bolj zakraseli deli, torej jame. V letu in pol jih je bilo raziskanih 34, največ v predoru T1 (Lokev). Vsako izmed jam raziskovalci z Inštituta za raziskovanje krasa ZRC SAZU izmerijo, strokovno dokumentirajo, predlagajo način ohranitve in premostitve ter po potrebi odstranijo jamski inventar, če bi bil ta z nadaljnjimi deli nedvomno uničen. Zlasti v predorih se pojavljajo jame, ki imajo zelo omejen stik s površjem in so zato z jamarskega vidika in vidika ohranjenosti posebne. Z georadarjem so v okolici opazili še več zakraselih struktur, ki se jim je predor s svojim potekom ognil. Na predavanju je Mitja Prelovšek predstavil tako način raziskav, kot tudi spoznanja iz do sedaj odkritih jam na trasi 2TDK.

Vedno na strani narave, Daniel Rojšek, 16. maj 2023

Predavatelj je predstavil svoja prizadevanja na področju varstva narave, od začetkov leta 1975 na primeru Proste industrijske cone Sežana, preko sodelovanja pri pripravi poročila o naravni in kulturni dediščini na območju predvidene hidroelektrarne Trebuša, do svoje poklicne poti na Zavodu RS za varstvo narave v Novi Gorici. Seznanil nas je z najpomembnejšimi nalogami, pripravo strokovnih osnov za zavarovanje, pa tudi z vpisom Škocjanskega Krasa v Seznam svetovne dediščine pri UNESCO, varstvom reke Soče, kraških jam, popisom naravne dediščine v dolini Učje in nam predstavil, poleg številnih lepot, tudi primere nasilja nad naravo.

Od spodaj tam spodaj: raziskovanje krasa in jam v Avstraliji, Jure Tičar, 13. junij 2023

Oktobra 2022 se je ekipa sedmih raziskovalcev odpravila na enomesečno raziskovalno delo v Avstralijo, celino presežnikov in velikih razsežnosti. Odprava se je začela na vzhodni obali v okolici mesteca Portland, kjer so se posvetili raziskovanju korozijskih cevi na klifnih obalah Cape Bridgewatera. Bujno zeleno okolje zahodnih ravnin so kaj kmalu zamenjali s polpuščavskim okoljem osrednjega južnega dela Avstralije. Na planoti Nullarbor, ki veča za eno največjih sklenjenih kraških območij na svetu in obsega kar 200.000 kvadratnih kilometrov, so raziskovali razvoj površinskih in podzemnih oblik. Slikoviti in veliki jamski sistemi, ki so se razvili globoko pod površjem, pa ne ponujajo le vpogleda v Zemljino zgodovino, marveč v njih

zasledimo tudi pestrost podzemne klime ter ostanke prvobitnih ljudstev. Skozi neskončne ravnine jih je pot nato vodila na zahodno obalo, kjer so raziskovali stolpiče v Narodnem parku Nambung. Ob enkratni priložnosti srečanja z Aborigini so se napolnili še v Narodni park Cape Le Grand jugovzhodno od Perth, kjer so spoznali njihovo kulturo in navezali stike za prihodnja sodelovanja. Predavanje je bilo tako priložnost, da smo spoznali posebnosti kraških območij in jam v Avstraliji ter skozi raziskovalčeve oči spoznali, kako so doživeli in preživeli vsa spoznanja, ki jih ponuja življenje tam spodaj.

Z vonjem po pokvarjenih jajcih do večkilometrskih jam, Teo Delić, 10. oktober 2023

Zaradi politične izoliranosti v drugi polovici 20. stoletja je Albanija v veliki meri izostala iz zemljevida raziskav podzemlja. S spremembami v družbeno-politični ureditvi so se v državi začele pojavljati tako globoke kot tudi dolge jame (trenutno najdaljša Shpella Shtares meri 8,2 kilometra). V zadnjih letih je bilo kar nekaj ekspedicij namenjenih raziskavam v okolju, kakršnega pri nas ne poznamo: raziskavam toplih in po žveplu smrdečih sulfidnih jam. Spomladi 2023 je potekalo raziskovanje italijanske odprave v kanjonu reke Holtas, ki so ga z jamarskega vidika začeli raziskovati leta 2019. Na predavanju je Teo Delić predstavil del raziskav v največji od jam v kanjonu, 500 metrov globoki Shpella Avulit, ki trenutno meri nekaj manj kot pet kilometrov, a njeno raziskovanje še zdaleč ni na točki zaključka.

Epopoja reševanja v Turčiji, 1000 metrov pod zemljo, Jure Bevc, 21. november 2023

Tudi leta 2023 je, tako kot že nekaj let prej, potekala mednarodna ekspedicija v več kot kilometer globoko jamo Morca v pogorju Taurus v Turčiji. Tokrat pa se je zapletlo: na globini več kot tisoč metrov je ameriški jamar nenadoma dobil življenjsko ogrožajoče želodčne krvavitve. Sprožena je bila uspešna reševalna akcija, ki je trajala deset dni in v kateri je bilo udeleženih 200 reševalcev. Kot član ekipe italijanske jamarke in gorske reševalne službe (CNSAS) in edini udeleženec iz Slovenije, je Jure Bevc na predavanju podal svoje videnje reševalne operacije. Predstavil je nenačrtovano osemdnevno potovanje v Turčijo, življenje v bazi, jamo in delo v njej ter izzive, s katerimi so se soočali tekom operacije.

Pod blede mesečino, Cyril Mayaud, 19. december 2023

Predavanje je bilo posvečeno posebnemu področju nočne fotografije, ki se osredotoča izključno na luno. Predavatelj nam je predstavil svojo strast do lovljenja lune nad različnimi pokrajinami in kompozicijami ter izzive, s katerimi se srečuje. Govoril je o razlogih, zaradi katerih je začel to pot, razložil, kaj so njegovi glavni motivi in navdihi, ter nam pokazal različne tehnike, s katerimi fotografira naš satelit. Predavanje je zajemalo osemletno obdobje fotografiranja od leta 2016 do 2023.

PREDSTAVITVE DEJAVNOSTI DRUŠTVA, VABLJENA PREDAVANJA

- Predstavitve snežniških jam, Tomaž Šuštar in Franci Gabrovšek, 6. 5. 2023, Koča na Snežniku,
- Raziskovanje najglobljih slovenskih jam in jamskih sistemov, Matic Di Batista, 23. 6. 2023, Knjižnica Miklova hiša, Ribnica
- Jamarska odkritja okoli planine Poljana, Špela Borko, 22. 12. 2023, Bohinjska hiša v Bohinjski Bistrici,
- Događanja na zaboravljenim rubovima Slovenije; primjer Robidišča, najzapadnijeg sela u državi, Teo Delić, 24.–26. 11. 2023, Skup speleologa Hrvatske, Čakovec,
- Krivopeta jama skrita nad Pradolino, Aja Zamolo, 14. 9. 2023, Predavanje v galeriji Domačije Škvor, Robidišče,
- Lupa 2023 – festival nevladnih organizacij, predstavitev delovanja društva (Klemen Kramar, Mija Franko, Marko Hrovat, Ester Premate), 14. 9. 2023, Ljubljana.

ČLANKI IN MEDIJI

- Staša Mesec, Krivopeta jama, <http://primorskival.si/novica.php?oid=19029>; nedelja, 19. marec 2023,
- Špela Borko, Jamarskim odkritjem med planimama Poljana in Suha ni videti konca, <https://obcina.bohinj.si/vsebina/november-2023>, Bohinjske novice, glasilo občine Bohinj, leto xxvi, 9. november 2023,
- Matija Križnar, Anže Tesovnik, Špela Borko, 300 metrov pod površjem: Novo najdišče triasnih polžev pod Toscem, Poster na 26. Posvetovanju slovenskih geologov, 1.12.2023 (slika na prejšnji strani),
- Špela Borko, Jamar 2023, Prebujanje v Breznu spečega dinosavra,
- Matic Di Batista, Jamar 2023, Planina Poljana. ■